

KOLME ITÄISEN KUMPPANUUDEN NAAPURIMAATA: UKRAINA, MOLDOVA JA VALKO-VENÄJÄ

EU:n vuonna 2009 käynnistämään itäisen kumppanuuden politiikkaan kuuluu kuusi entisen Neuvostoliiton valtiota eli Armenia, Azerbaidžan, Valko-Venäjä, Georgia, Moldova ja Ukraina. Sillä on tuettu näiden maiden poliittisia, sosiaalisia ja taloudellisia uudistuspyrkimyksiä demokratian ja hyvän hallinnon, energian toimitusvarmuuden, ympäristönsuojelun sekä taloudellisen ja sosiaalisen kehityksen edistämiseksi. Valko-Venäjää lukuun ottamatta kaikki kumppanimaat osallistuvat Euronest-edustajakokoukseen.

UKRAINA

Ukrainassa marraskuusta 2013 lähtien käynnissä olleet dramaattiset tapahtumat alkoivat EU:ta kannattavina mielenosoituksina, joissa vastustettiin maan tuolloisen presidentin Viktor Janukovytsšin päätöstä olla allekirjoittamatta EU:n kanssa tehtyä maaliskuussa 2012 parafoitua assosiaatiosopimusta. Liikehdintä johti hallituksen vaihtumiseen ja parlamenttivaaleihin lokakuussa 2014 ja toi EU- ja uudistusmieliset puolueet valtaan.

Euromaidan-liikehdinnän jälkeen Venäjä liitti maaliskuussa 2014 Krimin laittomasti alueeseensa ja Ukrainan itäosa ajautui aseelliseen konfliktiin, jota Venäjän tukemat separatistit ovat lietsoneet. YK:n mukaan konfliktin seurauksena yli 12 000 ihmistä on kuollut Ukrainassa konfliktin alun jälkeen^[1]. Kuolonuhreihin on laskettu myös ne 298 ihmistä, jotka saivat surmansa 17. heinäkuuta 2014 Malaysian Airlinesin lennon MH17 alasampumisessa separatistien hallussa olevalla alueella.

Vuonna 2015 neuvotelluista Minskin sopimuksista ja erilaisten neuvotteluformaattien, kuten kolmen osapuolen (Ety-järjestö, Venäjä ja Ukraina) kontaktiryhmän ja Normandian kokoonpanon (Venäjä, Ukraina, Saksa ja Ranska), käyttöön ottamisesta huolimatta taistelut ovat edelleen leimahtaneet ajoittain herättäen epäilyksiä aselevon kestävydestä. EU on kytenyt Venäjän-vastaiset taloudelliset pakotteensa siihen, että Venäjä noudattaa täysimääräisesti Minskin sopimusta. Pakotteet ovat olleet siitä asti voimassa.

Viisumivapaus tuli voimaan 11. kesäkuuta 2017, koska Ukraina täytti viisumivapautta koskevan toimintasuunnitelman arviointiperusteet, ja Ukrainan kansalaiset, joilla on biometrinen passi, voivat matkustaa EU:n alueelle ilman viisumia 90 päiväksi. Lyhytkestoisen oleskelun viisumivapausjärjestelyllä pyritään helpottamaan ihmisten

[1] <https://www.ohchr.org/Documents/Countries/UA/ReportUkraine16Nov2018-15Feb2019.pdf>

välistä kanssakäymistä ja vahvistamaan EU:n ja Ukrainan välisiä liikesuhteita, sosiaalisia suhteita ja kulttuurisuhteita^[2].

Assosiaatiosopimus tuli voimaan 1. syyskuuta 2017, ja sitä on sovellettu väliaikaisesti ja osittain 1. marraskuuta 2014 alkaen. Yksi sopimuksen kulmakivistä, pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppa-alue (DCFTA), aloitti täysimääräisesti toimintansa 1. tammikuuta 2016.

Assosiaatiosopimus tarjoaa uusia taloudellisia mahdollisuuksia sekä EU:lle että Ukrainalle. Sen seurauksena EU vahvisti asemaansa Ukrainan tärkeimpänä kauppakumppanina. Vuoden 2017 kahdeksan ensimmäisen kuukauden aikana vienti Ukrainasta EU:hun ja Ukrainan tuonti EU:sta kasvoivat noin 27 prosenttia verrattuna edellisen vuoden samaan ajanjaksoon^[3].

Presidentti Porošenko hävisi huhtikuun 2019 presidentinvaaleissa uudelle tulokkaalle Volodymyr Oleksandrovytš Zelenskylle. Parlamenttivaalit on määrä pitää lokakuussa 2019.

Poliittisen tuen lisäksi EU on luvannut Ukrainan uudistusprosessin edistämiseksi 12,8 miljardin euron tukipaketin, josta 2,81 miljardia euroa on jo maksettu makrotaloudellisena rahoitusapuna. Yhteisesti määritellyn uudistusohjelman mukaisesti EU seuraa tiiviisti edistymistä useilla ensisijaisilla aloilla: korruption torjunta, oikeuslaitoksen uudistaminen, perustuslaki- ja vaaliuudistukset, liiketoimintaympäristön parantaminen, energiatehokkuus sekä julkisen hallinnon uudistaminen. Makrotaloudellisen rahoitusavun kolmas ja viimeinen 600 miljoonan euron lainaerä peruutettiin 18. tammikuuta 2018, koska Ukraina ei pystynyt täyttämään asetettuja ehtoja. Komissio ehdotti tämän jälkeen maaliskuussa 2018 uutta miljardin euron makrotaloudellista rahoitusapuohjelmaa, jonka Euroopan parlamentti hyväksyi kesäkuussa 2018 ja neuvosto heinäkuussa 2018^[4].

Syksyllä 2014 komissio perusti [Ukrainan tukiryhmän](#), johon kuuluu EU:n toimielinten ja jäsenvaltioiden asiantuntijoita, jotka tarjoavat koordinoitua ja neuvoja Ukrainan viranomaisille keskeisillä uudistettavilla aloilla.

Joulukuussa 2014 Ukrainassa työnsä aloittanut [siviiliturvallisuusalan uudistamista Ukrainassa koskeva EU:n neuvontaoperaatio \(EUAM\)](#) koordinoi siviiliturvallisuusalan kansainvälistä tukea ja operatiivisten toimien lisäksi tarjoaa strategista neuvontaa ja koulutusta Ukrainan viranomaisille siitä, miten kehitetään kestäviä, vastuullisia ja tehokkaita turvallisuusyksiköitä, jotka vahvistavat oikeusvaltioperiaatetta.

A. Euroopan parlamentin kanta

Nykyisen vaalikauden alusta heinäkuusta 2014 Euroopan parlamentti on hyväksynyt 19 Ukrainaa koskevaa päätöslauselmaa. Viimeisin niistä, EU:n ja Ukrainan assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanosta, hyväksyttiin 12. joulukuuta 2018. Euroopan parlamentti hyväksyi 25. lokakuuta 2018 päätöslauselman tilanteesta Asovanmerellä. Vuonna 2018 parlamentti myös myönsi Saharov-mielipiteenvapauspalkinnon ukrainalaiselle elokuvaohjaajalle Oleg Sentsoville, joka

[2]https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/4081/eu-ukraine-relations-factsheet_en

[3]https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-Homepage/4081/eu-ukraine-relations-factsheet_en

[4]http://europa.eu/rapid/press-release_IP-18-6600_en.htm

on tuomittu Venäjällä 20 vuodeksi vankeuteen Venäjän suorittaman Krimin laittoman miehityksen vastustamisesta.

B. Parlamenttien välinen yhteistyö

Parlamentin demokratiatukitoimintaa Ukrainassa johtavan jäsenen Elmar Brokin johdolla parlamentti toteuttaa myös laajaa valmiuksienkehittämishjelmaa Ukrainan parlamentille (Verhovna Rada). Nämä toimet perustuvat suosituksiin, jotka on laadittu osana parlamentin entisen puhemiehen Coxin syyskuun 2016 ja helmikuun 2017 välisenä aikana tekemää tarvekartoitusta.

Parlamentin tehtävänä on myös ohjata sovittelumenettelyä, Jean Monnet -vuoropuhelua, joka tuo yhteen Verhovna Radan puhemiehen ja poliittisten ryhmien johtajat seuraamaan näiden suositusten täytäntöönpanoa.

Oikeudellinen kehys parlamentin tuelle ja valmiuksien kehittämiseksi on yhteisymmärryspöytäkirja, joka allekirjoitettiin Ukrainan parlamentin kanssa 3. heinäkuuta 2015, ja hallinnollista yhteistyötä koskeva sopimus, jonka molempien parlamenttien pääsihteerit allekirjoittivat maaliskuussa 2016.

EU:n ja Ukrainan parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan yhdeksäs kokous pidettiin 13. ja 14. maaliskuuta 2019 Strasbourgissa. Valiokunta muistutti loppujulkilausumassa ja suosituksissa tukevansa vahvasti Ukrainan suvereniteettia ja alueellista koskemattomuutta sen kansainvälisesti tunnustettujen rajojen sisällä. Se ilmaisi syvän huolensa Donbassin alueen turvallisuustilanteen huononemisesta entisestään ja tuomitsi Venäjän toimet Asovanmerellä kansainvälisen merioikeuden ja Venäjän kansainvälisten sitoumusten vastaisina. Se totesi vuodesta 2014 lähtien erittäin epäsuotuisista olosuhteista huolimatta toteutetut uudistustoimet ja pani tyytyväisenä merkille erityisesti edistymisen sellaisilla aloilla kuin energia, julkishallinto, eläkkeet, koulutus, hallinnon hajauttaminen, julkiset hankinnat, puolustus ja turvallisuus, pankki- ja rahoitusala, yrityslainsäädäntö ja omistajaohjaus. Se totesi myös, että tehokas korruption torjunta on erittäin tärkeää koko uudistusprosessin ja oikeuslaitoksen uudistamisen täytäntöönpanon kannalta^[5].

C. Vaalitarkkailu

Euroopan parlamentti on ollut erittäin aktiivinen Ukrainan vaalien tarkkailussa ja lähettänyt kolme vaalitarkkailuvaltuuskuntaa vuosina 2014–2015: presidentinvaaleihin 25. toukokuuta 2014, parlamenttivaaleihin 26. lokakuuta 2014 ja paikallisvaaleihin 25. lokakuuta 2015.

Venäjän parlamentin, duuman, vaalit järjestettiin Krimin alueella 18. syyskuuta 2016, mutta Etyjin demokraattisten instituutioiden ja ihmisoikeuksien toimisto (ODIHR) ei seurannut niitä. 18. maaliskuuta 2018 Krimillä järjestettiin myös Venäjän presidentin vaalit, jotka EU tuomitsi ja joiden johdosta EU hyväksyi uusia pakotteita^[6]. Ukrainan itäosissa järjestettiin 11. marraskuuta 2018 ”presidentin- ja parlamenttivaalit”. EU ei tunnustanut näitä vaaleja ja piti niitä laittomina sekä Minskin tulitaukopöytäkirjan kirjaimen ja hengen vastaisina. Euroopan

[5] <http://www.europarl.europa.eu/delegations/en/d-ua/activities/inter-parliamentary>

[6] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2018/05/14/ukraine-eu-adds-five-persons-involved-in-the-organisation-of-russian-presidential-elections-in-illegally-annexed-crimea-and-sevastopol-to-sanctions-list/>

parlamentti lähetti vaalitarkkailuvaltuuskunnan maalīs–huhtikuussa 2019 järjestettyihin presidentinvaaleihin. ODIHR:n mukaan näissä vaaleissa perusvapauksia kunnioitettiin yleisesti ja ehdokkaat pystyivät kampanjoimaan vapaasti. Äänestäminen oli hyvin organisoitua, avointa ja tehokasta. Vaaliprosessin uskottavuutta heikensivät eräät sääntöjenvastaisuudet ja lukuisat viitteet valtion varojen väärinkäytöstä ja äänten ostamisesta.

MOLDOVA

EU ja Moldova allekirjoittivat 27. kesäkuuta 2014 assosiaatiosopimuksen, johon sisältyy pitkälle menevä ja laaja-alainen vapaakauppasopimus, joka tuli voimaan heinäkuussa 2016. Assosiaatiosopimuksella vahvistetaan Moldovan poliittisia ja taloudellisia siteitä EU:hun. Siinä esitetään hyvän hallintotavan ja taloudellisen kehityksen kannalta erittäin tärkeä uudistussuunnitelma ja vahvistetaan yhteistyötä useilla aloilla. Allekirjoittamalla sopimuksen Moldova sitoutui uudistamaan kansallista politiikkaansa EU:n lainsäädännön ja käytännön pohjalta. Assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanoa koskeva etenemissuunnitelma on määritelty tarkistetussa assosiaatio-ohjelmassa 2017–2019, joka hyväksyttiin elokuussa 2017 ja johon sisältyy 13 keskeistä painopistettä. Tämän kunnianhimoisen ohjelman toteuttamiseksi maalle myönnetään huomattavaa EU:n tukea.

Huhtikuussa 2014 Moldovasta tuli ensimmäinen EU:n itäinen kumppani, joka hyötyy viisumivapaudesta. Vuoden 2014 pankkipetosskandaalin jälkeen EU:n tuki keskeytettiin väliaikaisesti. Kuitenkin sen jälkeen, kun vuoden 2016 lopussa tehtiin Moldovan ja Kansainvälisen valuuttarahaston (IMF) välinen sopimus, jonka päätavoitteena oli vakauttaa Moldovan pankkiala, EU aloitti budjettituen maksamisen uudestaan. Naapuruusvälineestä annettava kahdenvälinen tuki Moldovalle oli arviolta 335–410 miljoonaa euroa kaudella 2014–2017. EU:n uusi monivuotinen ohjelma kaudeksi 2017–2020 (284–348 miljoonaa euroa) hyväksyttiin syyskuussa 2017, ja siinä keskitytään seuraaviin ensisijaisiin aloihin: talouskehitys ja markkinamahdollisuudet, instituutioiden ja hyvän hallintotavan tehostaminen, oikeusvaltioperiaate ja turvallisuus mukaan lukien, yhteenliitettävyyys, energiatehokkuus, ympäristö ja ilmastonmuutos sekä liikkuvuus ja ihmisten väliset yhteydet.

Moldovan vuonna 2014 järjestettyjen parlamenttivaalien jälkeen muodostettiin liberaalien ja demokraattien koalitiohallitus, vaikka Venäjä-mielinen sosialistipuolue oli suurin puolue. Hallituksen kokoonpano on kuitenkin muuttunut useaan otteeseen, ja myös puolueyhtymien kuuluminen parlamentissa on vaihdellut merkittävästi, mikä on muuttanut poliittista tilannetta ja korostanut maan poliittista epävakautta. Venäjä-mielinen sosialistipuolueen ehdokas Igor Dodon voitti syksyllä 2016 pidetyt presidentinvaalit.

Hallituskoalitio antoi heinäkuussa 2017 uuden vaalilain, jossa siirryttiin suhteellisesta vaalitivasta sekajärjestelmään, jossa 51 kansanedustajaa valitaan enemmistövaalipiireistä ja 50 parlamentin jäsentä valitaan suhteellisella vaalitivalla. Laki hyväksyttiin Euroopan neuvoston Venetsian komission ja Etyjin ODIHR-toimiston sekä eräiden EU:n johtajien kielteisistä lausunnoista huolimatta. Helmikuussa 2019 pidetyt parlamenttivaalit voitti jälleen sosialistipuolue (35 paikkaa), jonka jälkeen tulivat demokraattinen puolue (30 paikkaa), ACUM-liittouma (26 paikkaa) ja Şor-puolue (7

paikkaa). ACUM edustaa äänestäjiä, jotka eivät halua tukea sosialisteja mutta jotka eivät olleet tyytyväisiä demokraattisen puolueen viiden viime vuoden valtakauten, jota leimasivat poliittinen manipulointi ja korruptio.

Suurin haaste Moldovalle on yhä siitä irtautunut Transnistrian alue, joka on julistautunut yksipuolisesti itsenäiseksi. EU osallistuu tarkkailijana Transnistrian konfliktin ratkaisua koskevaan 5+2-menettelyyn ja tukee edelleen kattavaa ja rauhanomaista ratkaisua, joka perustuu Moldovan suvereniteettiin ja alueelliseen koskemattomuuteen siten, että Transnistrialla on erityisasema.

Lisäksi Moldovan ja Gagauzian välillä on ollut ajoittain poliittisia jännitteitä, jotka johtuvat Gagauzian erityisasemasta.

A. Euroopan parlamentin kanta

Euroopan parlamentti antoi 4. heinäkuuta 2017 [kannanottonsa](#) komission ehdotukseen myöntää enintään 100 miljoonaa euroa makrotaloudellista rahoitusapua Moldovalle. Parlamentti tähdensi, että tällä rahoitusavulla pitäisi tukea Moldovan taloudellista ja sosiaalista kehitystä ja korosti, että tehokkaiden demokraattisten mekanismien, mukaan lukien parlamentaarisen järjestelmän ja oikeusvaltioperiaatteen, noudattaminen olisi edellytys makrotaloudellisen rahoitusavun maksamiselle. Makrotaloudellisen rahoitusavun ensimmäinen erä jäädytettiin heinäkuussa 2018 sen jälkeen, kun pääkaupungin Chişinăun paikallisvaalit oli mitätöity opposition ehdokkaan Nastasen voitettua ne.

B. Parlamenttien välinen yhteistyö

Assosiaatiosopimuksen allekirjoittaminen vuonna 2014 virallisti EU:n ja Moldovan suhteet. EU:n ja Moldovan assosiaationeuvoston ensimmäinen kokous pidettiin 16. maaliskuuta 2015, ja kuudes EU:n ja Moldovan parlamentaarisen assosiaatiovaliokunnan kokous pidettiin Chişinăussa huhtikuussa 2018^[7]. Loppujulkilausuman ja suositukset sisältävässä asiakirjassa valiokunta kannustaa Moldovan instituutioita tekemään yhteistyötä ja keskittymään konkreettisiin uudistuksiin, joiden tarkoituksena on saada aikaan konkreettisia parannuksia Moldovan kansalaisten elämässä, vaurauden lisääntyminen ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistaminen mukaan lukien, ja korostaa tarvetta jatkaa keskittymistä assosiaatiosopimuksen / pitkälle menevän ja laaja-alaisen vapaakauppa-alueen täytäntöönpanoon. Valiokunta korostaa kansalaisyhteiskunnan tärkeää roolia assosiaatiosopimuksen täytäntöönpanon valvonnassa. Se myös muistuttaa, että on tärkeää varmistaa tiedotusvälineiden moniarvoisuus, TV-kanavien monimuotoisuus mukaan lukien, ja suojella riippumattomia tiedotusvälineitä ja sananvapautta. Lopuksi se korostaa erityisesti korruption ja rahanpesun torjuntaa ja tarvetta edistää puolueetonta ja hyvin toimivaa oikeuslaitosta siten, että viranomaisia kannustetaan varmistamaan, että uudessa oikeuslaitosta koskevassa strategiassa 2018–2020 korjataan nykyiset puutteet.

C. Vaalitarkkailu

Parlamentti on kutsuttu tarkkailemaan Moldovan kaikkia viimeaikaisia parlamenttivaaleja. Euroopan parlamentin tarkkailuvaltuuskunta seurasi myös

[7] http://www.europarl.europa.eu/cmsdata/141500/1150543-5_VE.pdf

vuoden 2016 presidentinvaaleja. Valtuuskunta piti kiitettävänä keskusvaalilautakunnan toimintaa ja naispuolisten ehdokkaiden suurta määrää myönteisenä. Valtuuskunta tuomitsi kuitenkin hallintoressurssien väärinkäytön, avoimuuden puutteen kampanjan rahoituksessa ja ehdokkaiden epätasapuolisen käsittelyn tiedotusvälineissä. Helmikuussa 2019 parlamentti tarkkaili Moldovan parlamenttivaaleja ja totesi, että äänestys oli sujunut ilman merkittäviä välikohtauksia ja yleisesti ottaen vaalit oli hoidettu hyvin. Huolta aiheuttivat kuitenkin raportit, joiden mukaan kansalaisille oli maksettu tiettyjen puolueiden äänestämisestä Transnistriasta järjestetyillä äänestäjien linja-autokuljetuksilla. ODIHR:n alustavassa raportissa todettiin, että kampanjaa varjostivat väitteet julkisen sektorin työntekijöiden painostamisesta sekä voimakkaat viitteet äänen ostamisesta ja valtion varojen väärinkäytöstä. Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen valtuuskunta totesi, että uusi vaalijärjestelmä osoitti Venetsian komission esittämät keskeiset huolenaiheet oikeiksi: tehokkaita mekanismeja varakkaiden liikemiesten sopimattoman vaikutusvallan ehkäisemiseksi ei ole, ja puolueiden ja ehdokkaiden rahoituksen valvonta on heikkoa ja seuraamukset riittämättömiä.

VALKO-VENÄJÄ

Viime vuosikymmeninä EU:n ja Valko-Venäjän suhteissa on ollut ajoittain vaikeuksia, jotka johtuvat jatkuvista ihmisoikeuksien ja kansalaisoikeuksien loukkauksista maassa. Vuodesta 2015 lähtien Valko-Venäjä on osoittanut entistä avoimempaa asennetta EU:ta ja itäistä kumppanuutta kohtaan. Maan suhteet länsimaihin kohenivat ennen lokakuussa 2015 järjestettyjä presidentinvaaleja, ja sillä oli tärkeä rooli isäntänä EU:n välityksellä käydyissä Ukrainan kriisiä koskeneissa neuvotteluissa. Tämän seurauksena EU sitoutui harjoittamaan ”kriittistä lähentymispolitiikkaa” Valko-Venäjän suhteen, kuten esitetään 15. helmikuuta 2016 annetuissa neuvoston [päätelmissä](#).

EU tuomitsee Valko-Venäjän tarkoin dokumentoidut ihmisoikeusloukkaukset, mutta se on samalla avoin unionin suuremmalle osallistumiselle ja alakohtaiselle yhteistyölle sillä ehdolla, että suhteet perustuvat yhteisiin arvoihin. Valko-Venäjän konkreettinen edistymisen yleismaailmallisten perusvapauksien, oikeusvaltion ja ihmisoikeuksien kunnioittamisessa myös kuolemanrangaistuksen osalta on edelleen olennaista muotoiltaessa unionin tulevaa Valko-Venäjän-politiikkaa.

Neuvosto päätti 25. helmikuuta 2016, että rajoittavien toimenpiteiden voimassaoloa ei jatketa niiden 170 henkilön ja kolmen yrityksen osalta, joiden merkitseminen luetteloon oli keskeytetty. Se jatkoi kuitenkin muita aiempia toimenpiteitä, mukaan lukien aseidenvientikielto sekä niihin neljään henkilöön kohdistuva varojen jäädyttäminen ja matkustusrajoitukset, jotka on merkitty luetteloon kahden oppositiopoliitikon, yhden liikemiehen ja yhden toimittajan selvittämättä olevien katoamisten johdosta. Neuvosto jatkoi rajoittavien toimenpiteiden voimassaoloa 28. helmikuuta 2020 asti^[8].

EU:n ja Valko-Venäjän välinen ihmisoikeusvuoropuhelu aloitettiin uudelleen vuonna 2016, ja viimeisin kierros käytiin heinäkuussa 2017. Foorumiksi poliittiselle vuoropuhelulle ylempien virkamiesten tasolla perustettiin EU:n ja Valko-Venäjän

[8] <https://www.consilium.europa.eu/en/press/press-releases/2019/02/25/belarus-eu-prolongs-arms-embargo-and-sanctions-against-4-individuals-for-one-year/>

koordinoitiryhmä vuonna 2016. Sen päätavoitteena on ohjata EU:n ja Valko-Venäjän välistä yhteistyötä ja seurata EU:n ja Valko-Venäjän suhteiden kehittämistä edelleen. Huhtikuussa 2018 EU:n ja Valko-Venäjän koordinoitiryhmä kokoontui viidettä kertaa. EU otti uudelleen esille vaalilainsäädännön kattavan uudistamisen tarpeen ja kuolemanrangaistuksen vastustamisen^[9].

Valko-Venäjä osallistuu aktiivisesti itäisen kumppanuuden kahdenvälisiin ja monenvälisiin kokoonpanoihin. Neuvottelut liikkuvuuskumppanuudesta saatiin päätökseen vuonna 2017, ja neuvottelut viisumikäytäntöjen helpottamista ja takaisinottoa koskevista sopimuksista ovat käynnissä. Molemmat osapuolet käyvät tällä hetkellä neuvotteluja kumppanuuden painopisteistä, josta tulee ensimmäinen EU:n ja Valko-Venäjän välillä allekirjoitettava asiakirja.

Kiistattomasta edistymisestä huolimatta tilanne on edelleen huolestuttava ihmisoikeuksien osalta. Koko Valko-Venäjälle helmi-maaliskuussa 2017 levinnyt protestiaalto oli uusi käänne kahdenvälisissä suhteissa. Parlamentti tuomitsi jyrkästi rauhanomaisten mielenosoitusten tukahduttamisen. Lisäksi kaksi vankia teloitettiin Valko-Venäjällä vuonna 2017 ja neljä vuonna 2018. Valko-Venäjä on Euroopan ainoa maa, joka panee kuolemanrangaistuksia edelleen täytäntöön. Keskusteluja kuolemanrangaistusten täytäntöönpanon keskeyttämisestä askeleena kohti sen mahdollista lakkauttamista käydään säännöllisesti, mutta ne eivät ole vielä johtaneet tulokseen.

A. Euroopan parlamentin kanta

Parlamentti on antanut useita päätöslauselmia, joissa arvostellaan Valko-Venäjää poliittisten vankien, lehdistönvapauden ja kansalaisyhteiskunnan rajoittamisen, ihmisoikeuksien loukkauksien, kuolemanrangaistuksen säilyttäminen mukaan lukien, ja vilpillisten parlamenttivaalien vuoksi. Parlamentti hyväksyi 6. huhtikuuta 2017 [kiireellisen päätöslauselman Valko-Venäjän tilanteesta](#), jossa tuomittiin rauhanomaisten mielenosoitusten tukahduttaminen helmikuussa ja maaliskuussa 2017 eri puolilla maata. Parlamentti ilmaisi 19. huhtikuuta 2018 antamassaan päätöslauselmassa tukensa EU:n kriittiselle lähentymispolitiikalle Valko-Venäjän kanssa niin kauan kuin sen ehtona ovat käytännön toimet kohti demokratisointia sekä perusoikeuksien ja ihmisoikeuksien kunnioittaminen. Erityisesti parlamentti kehotti Valko-Venäjää liittymään kuolemanrangaistuksen täytäntöönpanon maailmanlaajuiseen moratorioon ensimmäisenä askeleena kohti sen lopullista lakkauttamista. Parlamentti tuomitsi jälleen kerran 4. lokakuuta 2018 antamassaan päätöslauselmassa riippumattomien tiedotusvälineiden häirinnän ja toimittajien pidätykset ja toisti kehotuksensa vahvistaa demokratian periaatteiden, oikeusvaltion sekä ihmisoikeuksien ja perusvapauksien kunnioittamista.

B. Parlamenttien välinen yhteistyö

Valko-Venäjän vaalien toteuttamistavan vuoksi parlamentti ei tunnusta Valko-Venäjän kansalliskokousta. Siksi parlamentti ei ylläpidä kahdenvälisiä suhteita siihen. Sen sijaan parlamentin suhteista Valko-Venäjään vastaava valtuuskunta tapaa säännöllisesti Valko-Venäjän opposition ja kansalaisyhteiskunnan edustajia

[9] https://eas.europa.eu/delegations/belarus_en/43689/EU-Belarus%20Coordination%20Group%20meeting%20for%20the%20fifth%20time

ja keskustelelee maan poliittisesta ja taloudellisesta kehityksestä. Vaaleja koskevien Etyjin normien noudattaminen on ennakoedellytys Valko-Venäjän liittymiselle Euronestin parlamentaariseen edustajakokoukseen (mikä merkitsee sitä, että jos parlamenttivaalien demokraattiset normit eivät täyty, Valko-Venäjän parlamentin jäsenet eivät osallistu Euronestin parlamentaariseen edustajakokoukseen ja sen eri elimiin). Euroopan parlamentin valtuuskunnat ovat kuitenkin matkustaneet Valko-Venäjälle useita kertoja, esimerkiksi kesäkuussa 2015, heinäkuussa 2017 ja lokakuussa 2018.

C. Vaalitarkkailu

Valko-Venäjä ei ole kutsunut Euroopan parlamenttia tarkkailemaan vaalejaan vuoden 2001 jälkeen. Viimeisimmät parlamenttivaalit järjestettiin 11. syyskuuta 2016, ja niitä tarkkailivat Etyjin ODIHR-toimiston ja Euroopan neuvoston parlamentaarisen yleiskokouksen valtuuskunnat.

Mario Damen
04/2019

